

Vzpomínky veterána SOD (státního odborného dozoru) II.

Navazuji na můj první článek Vzpomínky a rada veterána SOD a chci ještě popsat další maléry, o kterých mohu mluvit velmi zasvěceně.

Opravdu kuriózní událost jsem vyšetřoval v dřívějším JZD na severu okresu Pelhřimov. Tam traktorista rozmetal chlévskou mrvu adaptérem RMA-2B. Pro nezasvěcené jde o vlečný vůz, opatřený mechanizmy, co tlačí hnůj směrem dozadu a tam jsou asi 60 cm vysoké a účelově tvarované vrtule, které rozmetají mrvu až do vzdálenosti 25 metrů. Tímto způsobem se hnojí pole podnes, avšak jinými typy. Na rozmetadlech RMA-2B kromě jiných závad často padaly řetězy, které to všechno poháněly. Traktoristé tuto věc znali a jak je v Čechách zvykem, většinou si při takových trablech na poli, alespoň provizorně, poradili sami. Tomu traktoristovi tam tehdy na rozmetadle spadl řetěz také. Zastavil, nahodil ho, dorozmetal a chtěl tu závadu osvědčeným způsobem odstranit. Ona ta rozmetadla měla pod korbou zařízení pro napínání řetězů, do kterého, když to nešlo vypnout více, se nacpal 10 mm šroub, a tak jste si pomohli. Přesně to chtěl ten traktorista udělat. Zastavil, vypnul náhon a v domnění, že ten zákrok nebude trvat dlouho, nezastavil motor. Podotýkám, že jezdil s traktorem Zetor 55-11. To, že nezastavil motor, se mu stalo osudným, což jsme dokázali vyšetřovacím pokusem udělaným den po události. Ale vraťme se k úrazovému ději. Motor běžel, traktorista vystoupil, připravil si potřebné prostředky a začal s opravou. Jenže. V době, kdy sáhl pod korbu, se náhon samovolně sepnul a pohybující se řetěz pod korbou mu natlačil ruku na rám korby a v zápěstí mu ji utrhnul. Ten traktorista byl tvrdý chlap. Ovázal pahýl montérkovou bundou a vyjel s traktorem na samotu Amerika, kde se mu dostalo první pomoci, ale hlavně tam byl telefon a tím se dovolali na obvodní oddělení VB na severu okresu Pelhřimov. Ti se spojili s nemocnicí v Pelhřimově, kde zrovna sloužil přímo pan primář. Vzkázal, aby postiženého přivezli a ať mu tu ruku vezmou s sebou, že mu ji přišije. Jenže on tu ruku nechal na poli. A tak jel postižený do Pelhřimova bez ruky a pro tu urvanou ruku jel další účastník. S maximální rychlostí dovezli ruku do Pelhřimova, kde už bylo všechno připraveno, ale pan primář k přišítku nemohl přistoupit, protože když ten postižený z místa odjížděl, tak tu ruku přešel tím rozmetadlem, a ta byla tudíž k zamýšlenému zákroku chirurgicky nepoužitelná.

Ovšem s amputacemi a následným přišítkem mám dost dobrých zkušeností. To bylo tenkrát, kdy ještě brigády socialistické práce nebo jiné společenské složky chodily na brigády pomáhat zemědělcům na pole. Ta první věc se udála v JZD v blízkosti Pelhřimova. Údajně ženy stranických funkcionářů byly na pracoviště převáženy na traktorovém vleku. Tenkrát to bylo normální. Přesto, že vyhláška MZVŽ 62/67 uváděla, že na vlečný vůz se leze po žebříku a z něj rovněž, nikdo po soudružkách nechtěl, aby tento postup dodržovaly, a kdo ví, zda to tehdy někdo věděl. Soudružky byly mladé, tak co by si neskočily. Skákaly a skákaly, až jedna z nich povídá: „Ježíšmarjá, holky, já si urvala prst s prstenem“. Ona, jak seskakovala z toho vleku, tak strčila prst do oka od kárháku a skočila. Výsledek jsem

popsal. Pelhřimovská nemocnice byla po ruce a odvedla mistrovskou práci. Kdo ví, zda ta paní má na prstě jizvu.

Další podobný chirurgický zákrok se povedl jinde na okrese Pelhřimov, také panu primáři. Tehdá na jedné farmě školního statku Humpolec foukala parta statkářů do půdního prostoru kravína seno. Dělalí to výfukovou řezačkou typu ŘVM-42. Stav řezačky předtím nikdo neposoudil, ale při ohledání, které jsem provedl po ohlášeném úraze, bylo jasné, že ta řezačka byla dost fórová. Ta parta asi moc chvátala. Údajně proto, že měli práci ještě někde jinde, a tak zase nebylo dodrženo pravidlo, že seřizování, opravy a další zásahy se mohou provádět jen za klidu stroje. Jenže. Když dobíhalo nožové kolo, vylezl na plechový kryt jeden z party a chtěl rozepnout sponu, co držela výfukovou trubku na konstrukci řezačky. Jenže, jak už jsem napsal, plech toho krytu byl zevnitř zrezlý a prakticky ho držela pohromadě jen venkovní barva. Samozřejmě, že váhu toho člověka neunesl, praskl a postižený vletěl na ty pohybující se nože. Jeden mu způsobil hlubokou ránu na stehenním svalu a druhý mu uťal ruku. Ale ruka zůstala viset za kůži. Do záchrany údu se pustil pan primář. Ředitel statku mu však nedůvěřoval a chtěl pacienta převézt do Českých Budějovic. Ale pan primář své rozhodnutí nezměnil, pacient byl hospitalizován zde na okrese a, zaplať Pán Bůh, se uzdravil. Asi za čtvrt roku jsem si všiml, že postižený tou rukou píše.

Když jsme u toho školního statku, tak je dobré připomenout, že zde k podobnému úrazu došlo hned dvakrát. Podruhé, když traktorista brousil kameny na třepáku vyrobeném v Agrostroji Pelhřimov. Tam se dal oddálit boční kryt a broušení provádět za chodu stroje. Ono se to sice tímto způsobem nesmí, ale dělal to tak každý. Ale tenhle si nedal pozor a o tu ruku přišel. Tu už nikdo nenašel.

To na Jindřichohradecku to bylo jiné. Přišla mi spěšná zpráva o těžkém pracovním úrazu při obrábění dřeva. Tedy k uříznutému prstu na cirkulárce. Chcete-li, okružní pile. Tenkrát jsme již, na rozdíl od předcházejících let, byli vybaveni služebními auty. Samozřejmě, že jsem to odnesl já. Jenže tamní zaměstnanci moje postupy znali, a tak ještě předtím, než jsem přijel k ohledání okolí pily, která byla v ocelové kolně, uklízeli. A to byla klika. Oni ten prst při tom úklidu našli a poslali ho za postiženým. A potom už jenom mlžili. Na vyšetření těžkého pracovního úrazu bylo dost času, a tak jsem čekal, jak se to vyvine. Když uběhla zákonem daná lhůta a inspektorát byl beze zpráv, musel jsem zahájit správní řízení pro těžký pracovní úraz. Tenkrát byl ještě starý zákoník práce a definice těžkého pracovního úrazu byla odlišná od současné. A tak mi jejich právník posměšně sdělil, že k žádnému těžkému pracovnímu úrazu nedošlo. Ten prst do Jihlavy dovezli včas a štěp se přijmul.

O těžkých a smrtelných pracovních úrazech, jejichž příčina je oprava a seřizování stroje za chodu, mohu vyprávět. Namátkově: při seřizování vysokotlakých lisů, při práci s krmnými vozy, při čištění převodů bramborových kombajnů, při seřizování naháňky u obilních kombajnů, při seřizování hoblovačky, katru, prostě všeho, co se točí a co se točit nesmí,

když se na tom něco dělá. A všechno má společného jmenovatele. Vždy tam největší roli hraje lidská blbost.

Zajímavým jevem jsou úrazy při stavební činnosti. Některé jsem již popsal v prvním dílu "Vzpomínky a rada veterána SOD", k těm zvláštním se zrovna teď chci vrátit.

V odpoledních hodinách byla na IBP (inspektorát bezpečnosti práce) zaslána zpráva, že došlo k těžkému pracovnímu úrazu na stavbě bramborárny v jedné z Radouní. Tam jsem měl štěstí, že tam jel se mnou kolega, kapacita v daném oboru. Šlo o to, že tam jeřábem pokládali stropní panely na obvodové zdi rozestavěné bramborárny. Ty stavební prvky měly rozměry přibližně 12 x 2 metry, a byly pokládány do výšky asi 5 metrů. Jeřáb stál uvnitř stavby, jeřábníka navigoval další zedník, který stál na tom panelu. No nezabili byste je?? A oni to málem udělali sami. Jenže oni to dělali vždy, a už na to byli sešraní. Hlavní příčina maléru byla jinde. V době, kdy panel dosedl na zeď, jeho část také dosedla na betonový překlad přes okno. Ten se rozpadl jako nic a panel i s tím navigátorem šel dolů. Jeřábník, když to zjistil, bleskurychle vypadl z kabiny a zalezl mezi kola. Ten dopadl bez úrazu. Zatímco ten, co stál na panelu, ten to měl zlé, ale přežil. Ještě k tomu zdroji a příčině. Když se něco betonuje, tak se vždycky odebírají vzorky toho betonu. No a podle nich se zjistilo, že ten beton nezrál tak, jak měl, takže nemohl unést to, co se po něm požadovalo, ale daleko závažnější byl fakt, že v tom překladu byla i blbá armatura.

Pokud jde o ty Radouně, tak taky nic moc. Brzy na to tam došlo ke smrtelnému pracovnímu úrazu, rovněž pádem z výšky. To když zjistili, že na kolně na slámu je prasklá deska vlnitého eternitu. Ten kluk, co to měl opravit, byl líný si tam cokoli dát, aby nepropadl. Z výpovědi svědků jsem se dozvěděl, že to byl machr, který to ve výškách uměl, a s nějakým zabezpečováním si nedělal hlavu. A hlavně se nebál. Krokve na těchto stavbách se dávaly 80 cm od sebe, a když se držíš na nich, tak propadnout nemůžeš. Jenže tam, kde propadl, žádná krokev nebyla. A zase - kdykoliv jsem šetřil smrtelný úraz pádem z výšky nebo na motorce, vždy měl postižený úrazovým dějem zuté boty. Těch bot! Ty boty se vždy vyzuly samy, jak potvrdili svědci. Postiženému nikdo boty nezouval, spadly samy, i když to byly boty šněrovací, pracovní, někdy dokonce i kanady. Záhada, kterou si nedovedu vysvětlit.

Ono to ale s tím lezením po výškách není jen tak. Za práci ve výškách se považuje každá, která se provádí ve výšce nad jeden a půl metru. Přitom ten, co tam pracuje, musí být nějak zajištěn, aby nespadol nebo nepropadl, musí být pro tuto práci poučen a přezkoušen, musí mít k tomu kladný lékařský posudek, a hlavně musí dodržovat bezpečnostní postupy. Ani jednu z těch čtyř podmínek nedodrželi na jedné z farem v JZD Mnich. Tam přišli na to, že nad vaznou stájí je rozbitá deska vlnitého eternitu. Všeobecně bylo známo, že jeden z pracovníků se podobnou činností zabýval, a tak mu zootechnička bez dlouhých cavyků práci svěřila. No a on tou střechou propadl a potloukl se o ocelové konstrukce uvnitř stavby. Odvezl ho vrtulník a dlouho byl v umělém spánku. Samozřejmě, že se věc dostala až

k vyšetřovatelům policie. Tam řekl, že na výšky ho nikdo neškolil. Ale v prezenční listině byl podepsán. To se dodnes nevysvětlilo. Ale i další zjištění bylo divné. Chtěli jsme lékařskou zprávu, zda je schopen po výškách lézt, ale žádnou neměl. On byl totiž kardiak a měl voperovaného budíka. Víte, proč to uvádím? Ona se pojišťovna vždycky dost kroutí, když má v takových případech platit. To ostatně platí o všem, co jsem psal a popíšu.

A tak jsem si vzpomněl na další průšvih na Jindřichohradecku. Jeden z pracovníků seskočil z vlečného vozu a polámal si záprstní kosti na noze. Po roce hlásil trvalé následky. Agent pojišťovny opětovně zjišťoval, jak se úraz stal, a on jim řekl, jak to bylo. A bylo vymalováno. Z vleku ani z korby se neskáče, ale leze po žebříku, a tak že platit nebudou. To si zaměstnavatelé vysvětlují po svém, ale vy, co se vám někdy něco takového přihodí, vězte, že odpovědnost zaměstnavatele je v případě pracovního úrazu objektivní, to znamená, že odpovídá za výsledek. V současném zákoníku práce je to uvedeno v § 269 odst. 1, podle kterého je zaměstnavatel povinen zaměstnanci nahradit škodu nebo nemajetkovou újmu vzniklou pracovním úrazem, jestliže škoda, nebo nemajetková újma vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s tím. Samozřejmě, že se zaměstnavatel může této povinnosti zprostit, ale to by musel prokázat, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní nebo ostatní předpisy, nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejichž znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány anebo že újma vznikla v opilosti postiženého zaměstnance nebo v důsledku zneužití návykových látek, a zaměstnavatel nemohl škodě nebo nemajetkové újmě zabránit.

S tím jsem se také setkal. V době po roce 1989, kdy bylo někde moc přesčasových hodin,razil tehdejší ředitel Úřadu práce v Jindřichově Hradci ideu, že ty přesčasy se dají odbourat tak, že do podniků, kde těch přesčasů mají moc, vyšle ty, co nepracují, čas na práci se rozdělí, a přesčasy ubudou. A tak, když se zjistilo, že v jedné výrobně sýrů na okrese Pelhřimov bylo moc přesčasů, tak to chtěl zachránit tím, že tam přes úřad práce poslal nezaměstnaného číšníka (on nám takové lidi posílal i k ošetřování býků!!). No a ten pán věci nerozuměl, jen tam překážel, a protože byl navíc závislý na etanolu, tak v pracovní době popíjel. Potom spadl z rampy, potloukl se samozřejmě s následky a objasňování bylo potom celkem krátké. „Jak se vám to stalo?“ „No, jak. Byl jsem namazanej, vzal mě boční švuňk, a byl jsem o metr níž a potlučeněj.“ „A to, že jste pil v práci, o tom věděli?“ „No jasně.“ „A co tomu říkali?“ „Co by, smáli se tomu.“ A už tam byli. Oni mu to trpěli, ani nedokázali, že ho poučili a že ho soustavně kontrolovali a vyžadovali dodržování předpisů. Teď mě asi žirovničtí zaměstnavatelé proklejí, ale měli by tyto mé řádky brát vážně, protože za dobu mého působení coby inspektora SOD se žádnému zaměstnavateli nepovedlo dokázat, že "vyžadoval" a "kontroloval", ale zato vždy zvítězí snahy krátit odškodnění poškozeného.

Víte, co je zajímavé? Jen v jednom odvětví mojí bývalé působnosti se předpisy o bezpečnosti práce důsledně dodržovaly a dodržují se i dnes.

Jsou to práce u tlakových nádob stabilních. Každý, kdo umí násobilku, si snadno spočítá, jaký tlak na centimetr čtvereční tam může vzniknout a že když se to přežene, je z toho pomalu atomovka. No a vidíte. Za 40 let své praxe se nepamatuji, že by nějaký kompresor, vodárna, nebo třeba expanzní nádoba bouchly. A víte proč? Protože se po tom tak jde! Nepodceňují se revize. Po roce revize provozní, po pěti letech zkouška těsnosti, po devíti letech zkouška tlaková. A obsluhy jsou po třech letech přezkoušeny, a dříve, než je k tomu někdo pustí, tak je musí vyškolit. K tomu se vede ještě písemná evidence. A tak by to mělo být úplně u všeho.

Ale to jsem odbočil. Chci pokračovat ve své černé kronice, protože si myslím, že tím alespoň jednoho člověka odvrátím od dělání blbostí, což bych při svých zkušenostech opravdu považoval za úspěch.

Mezi pravidelně se opakující maléry jsou maléry při práci se dřevem a jeho zpracováním. Ale ta samotná těžba a manipulace, to je tedy třída. A nejzajímavější na tom je skutečnost, že smrtelná úrazovost je největší mezi devíti až dvanácti lety praxe. To už je si každý dřevorubec jistý, že to umí. Proč by to na něj mělo spadnout, když to stokrát předtím nespadlo. My jsme tomu říkali rutinérství, ale dnes se to spíš, jako ostatně ve všem, ztotožňuje s termínem blbost. A lidská blbost je věčná.

Všichni zúčastnění vědí, že s ruční motorovou řetězovou pilou mohou pracovat denně omezený čas. U těch starších se silenbloky čtyři hodiny, a u těch novějších, co jsou odpružené pery, jen tři. Když si sobě OSVČ chce vydělat, musí za den pokácet kolem dvaceti stromů včetně odvětvení. A ať mi nikdo neříká, že to stihne za ty tři hodiny práce s pilou. A máme tady vazoneurózu. Viděl jsem několik takto postižených. Ti se nehodí ani k nabíjení oplocenek. A někteří musí polévku pít, protože lžičí se netrefí do huby. A když jsme jim sehnali pojízdnou ambulanci až na pracoviště, raději zdrhli. Tak bacha.

A ještě jednu univerzální radu. Každý úraz do hlavy považujte za těžký. Osmnáctiletý kluk kátil v zimním měsíci. Samozřejmě bez přilby. Spadla mu na hlavu zmrzlá šiška a byl samá krev. Na motorce si dojel do nemocnice, tam mu udělali osm stehů a poslali domů. Do rána umřel na krvácení do mozku. Podobný úraz jsem vyšetřoval poblíž Českých Budějovic. Šedesátiletý zaměstnanec se poranil na hlavě, tak mu ji v nemocnici zavázali a poslali ho domů. Večer šel do kostela a skupinář si všiml, že se nějak motá. Přestože to postižený nechtěl, zajel s ním opět do té nemocnice, tam mu dali prášek na bolesti, vynadali jim a do rána bylo o jednoho nebožtíka víc.

Ostatně to samé jsem vyšetřoval na Jindřichohradecku. Člověk s dvanáctiletou praxí v lese začal ve městě pracovat v tak zvané technické četě. Na stráni po levé straně směrem k textilce stála bříza, na pařezu asi 40 cm. Někomu vadila, a bylo rozhodnuto, že bude pokácena. Ten pán s tou dlouhou praxí si místo obhlédl, připravil si přetlačnou tyč, lano a klíny a přizval si pomocníka. Tedy příprava, jakou udělá každý rozumný těžař. Ale nevzal si přilbu. Vyřízl paseku, nasadil na hlavní řez a najednou se od těch vibrací ulomila suchá větev a praštila jej do hlavy. Ještě doodvětvil. Potom si

ale parták všiml, že se motá a že má okolo očí hematomy. A tak se rozhodl ho odvézt domů. Tam si ho převzala manželka a protože zaplat' Pán Bůh o zdravotní vědě něco věděla, zvedla telefon a volala rychlou. Následoval vrtulník, trepanace lebky, šest dnů v bezvědomí a šťastný konec. Ale co chybělo!

Víte, po těch okolních lesech chodím často, ale...

Z těch mnoha případů, kolem kterých jsem se motal, ještě jeden z Pelhřimovska připomenu. Šlo o starého praktika. Už to, že kátil za silného větru, byla kravina. Pustil se do borovice. Nic moc, na pařezu asi 35 cm. V době, kdy prováděl hlavní řez, se mu opřela. Nedořez zůstal asi 8 cm. Nikdo neví proč, ale pustil se do odvětvování kmene, co ležel vedle. Mezitím poryv větru a hlava mezi dvěma kmeny.

To, co jsem měl možnost posoudit, mi nikdo nebude věřit. To nevymyslíš. Tentokrát šlo o Jindřichohradecko a dodnes to nechápu. A opět těžař s dvanáctiletou praxí v lesním závodě. Změnil zaměstnavatele a sám se nabídl, že si poradí s těžbou na podmáčeném pozemku. Vzal si dva pomocníky a opravdu ve všem postupoval, jak měl. Pustil se do smrku, ale ten se mu zavěsil. Nevadí. Oba pomocníky vykázal do tak zvané bezpečné vzdálenosti, to je dvojnásobná délka kmene v celém okruhu a jal se odřezat nedořezy. Pak vzal venhák a točil. Pád věšáku se mu povedl nad očekávání. Jenže. Když ten věšák dopadl, podrazil další strom, podehnílý, a ten letěl směrem na toho těžaře. A aby toho nebylo málo, podrazil ještě jeden, a ten přikryl jednoho z těch pomocníků, co se tam všetečně a zbytečně vracel. Samozřejmě, že tam asistovala i policie, ale k závěru o porušení předpisu nedošla. A já, ač se za to dnes stydím, jsem měl taky satisfakci. On ten postižený měl umělé zuby a ty spolknul, a tak jsem si představoval...

Pokud jde o práci se dřevem, rád bych upozornil i na skládky kulatiny. Dívejte se kolem sebe a dělejte si obrázek, jak ta nebo ta dřevorubecká parta pracuje. Až do konce roku 2017 platilo, že sklon skládky má být přirozený, ale žádný závazný údaj nebyl nikde uveden. A kdo ví, koho to kdy zajímalo. Vzpomněl jsem si na to při projíždění lesa, kde někdy před pěti lety přišlo o život malé dítě. Táta Pražák neměl ani tuchy, co se může stát, a nechal malého kluka lézt po skládce kulatiny nedaleko místa, kde zaparkoval. Jedna z těch klád se uvolnila a kloučka rozmáčkla. Šlendrián. A takových skládek v okolí je víc než dost. Proto všem zainteresovaným připomínám, že od 1. ledna 2018 musí být na skládkách respektován přirozený sklon soustředěvaného dříví, který nesmí překročit hodnotu 1,73 : 1.

Dalším zdrojem většinou smrtelných úrazů jsou podle mých zkušeností zásobníky. Tedy zásobníky sypkých hmot. Do těch když vlezete, tak ač se to nezdá, jde vždy o život. Ony se v nich při vybírání dělají tak zvané vzpěrné klenby a ze zásobníku nic nevypadne. Všimněte si, že nahoře na těch zásobnících jsou většinou dlouhá bidla. Ta slouží k tomu, že se do té klenby ze shora šťouchá tak dlouho, až se to uvolní a začíná nový provoz. Ono to ale někdy nejde, člověk, většinou nijak nezajištěný, tam vlezle, klenba se prolomí a člověk to má většinou jisté. Nezapomenu na

smrták v jedné pile na Šumavě. V zásobníku se utvořila klenba a pracovník se ji snažil odstranit tak, že do zásobníku sestoupil (všimněte si, že podobné úrazy se nikdy nestanou lemplům). Klenba se prolomila a on proletěl spodkem zásobníku, aniž by se potloukl. Pro jistotu zavolali lékaře. Ten přesto, že se postižený nepotloukl, ohlásil smutný fakt, že do dvou hodin umře. A taky ano. On totiž ten jemný prach z toho dřeva v průduškách až šestkrát nabobtná a nedá se s tím nic dělat. Ten lékař měl bohužel pravdu.

Podobný případ se stal v tehdejší ZZN na Jindřichohradecku. Tam je zrní ukládáno v halách a odtud expedováno pomocí šnekových dopravníků zabudovaných v podlaze. V té době tam přijali šestnáctiletého brigádníka. Jemu se asi udělalo v práci nevolno, a tak si v odlehlém koutě na hromadě zrní asi ve výšce 1,5 metru ustlal. Potom si všimli, že brigádník chybí. Jenomže už chyběl druhý a třetí den a začali ho hledat. Už ani moc nemuseli, už to bylo cítit. Chudák kluk. Spal a spal, nikdo o něm nevěděl, a tak začali zrní spodkem odebírat. No a on do toho pohybujícího se zrní zapadl a už se nevyhrabal. A nepřejte si vidět, jak vypadaly jeho prsty.

K dalším smutným dějům, zato častějším, patří naskakování nebo seskakování ze stroje za jízdy. Těch smrtelných úrazů je opravdu hodně a nevyhnuly se ani našemu okresu. Podotýkám, že jako ve všech předcházejících případech popisují jen ty, které mi uvízly v hlavě, hlavně proto, že byly nějak odlišné, ale děj zůstával pořád stejný – zakázaný způsob.

První takový případ se stal na Černovicku. Byly žně a kombajnér s pomocníkem přišli na závadu na kombajnu SK-4, tedy žací mlátičce. V té době šel na houby vedoucí dílny a oni na něj volali, aby jim pomohl. Vedoucí, aniž by počkal, až stroj zastaví, vyskočil na žebříček, spadl pod kolo a ani to nemohlo jinak dopadnout. Další podobný případ se stal na Humpolecku. Tam byla brigáda šestnáctiletých studentů a ti přebírali brambory na bramborovém kombajnu. Jeden z nich si odskočil a v době, kdy byl kombajn bokem ke svahu asi 7°, chtěl se na něj vrátit, samozřejmě že za jízdy. Pod kolem zůstal také. Když jsme ohledávali místo, ani jednomu se nám na takto nakloněné pracoviště (a to za klidu stroje) nepodařilo vylézt. Natož za jízdy. Nic než lidská blbost. Ten poslední, na který chci upozornit, se stal na okrese Pelhřimov. Fakticky se to stalo, není to okoukané z filmu Vesničko má středisková. Ten případ jsem nevyšetřoval. Ono se vlastně nic nestalo. Informaci jsem dostal od jednoho akademického kamaráda, co tenkrát dělal v JZD bezpečáka. On zrovna přijel rychlíkem do Českých Budějovic, aby složil nějaké důležité zkoušky. Určitě toho měl plnou hlavu, ale když mě viděl, rozběhl se po perónu rovnou ke mně: „Představ si! Hroznej průšvih. Přejeli jsme chlapa kombajnem. Potom jsme udělali děsnej humbuk, zavezli jsme ho do nemocnice v Pelhřimově na áro a on nám odtud utek. Nic mu nebylo, ale záda měl jako zmije.“

Jen odezněl malér s tím bramborovým kombajnem, další smrtelný úraz. Čerstvý penzista, který celý život lezl coby elektrikář po sloupech, se nabídl, že jezedákům natře ocelovou konstrukci bramborárny. Jednalo se o klasickou ocelovou kolnu s výškou vazníků cca 10 metrů. Kdo se nebál,

mohl se po tom pohybovat, ale musel se dobře držet. Já osobně nevím, čím bych v tom případě držel štětku. A už vůbec tam vylézt. No a tenhle šedesátiletý pán si to dovolil a samozřejmě bez jakéhokoliv zajištění. Asi polovinu té konstrukce natřel, až do doby, než mu noha sjela po holubím trusu (zase zuté boty po pádu).

Hned nato se v dřevovýrobě rozstonal řidič vysokozdvížného vozíku. Vedoucí výroby oslovil druhého s tím, aby toho stonavého nahradil a jezdil s vozíkem, protože je moc práce. On se ale ohradil, že na to nemá papíry, ale pan vedoucí řekl, že si to bere na zodpovědnost. Za půl hodiny měla jedna z přítomných žen zlomenou páteř. Další malér tamtéž se stal také s vysokozdvížným vozíkem. Přesto, že to, co popisuju, se nesmí, rozhodli se spolupracovníci, že na novostavbu bramborárny převezou na vidlicích vysokozdvížného vozíku panel 30x180x300 cm. Po nerovném terénu a na vzdálenost cca 200 metrů. Roztáhli proto vidle vozíku jak nejvíce to šlo, nabrali panel a za jízdy dva a dva po každé straně panel drželi, aby nespadol. Prostě machři. Ten převoz se jim perfektně povedl. Nejspíš měli praxi. Ale v době, kdy ten panel ukládali do zdi, zapomněli si ho podložit, a tak, když vytahovali vidle, se třiceticentimetrová hrana vydrolila a panel letěl dolů. A ten největší silák tomu chtěl zabránit a stoupl si pod něj. A už pod ním zůstal.

U těch motorových vozíků je ale nejvíc pracovních úrazů způsobeno tím, že tam řidič nechá klíček a odejde. To se potom najde brigádník, většinou školák, sedne za to a začne krosit po hale. Jenomže zapomene, že většina těch vozíků má nulovou svahovou dostupnost, protože to má vysoko těžiště a že se to tudíž hned převrátí. Potom už jen pneumotorax, vrtulník, umělý spánek. A to to ještě moc dobře dopadne. Oni ti mladí jsou opravdu lehkomyšlní. V učilišti, kde se kluci učili na elektrikáře, dostali od mistra za úkol po sobě uklidit. Nepořádek smetli a lopatami naházeli do nádoby, která připomínala lodnu na maso, co jsou u řezníků. Protože se jim s tím nechtělo chodit pěšky, zaujal je vysokozdvížný vozík, který stál v nabíjárně. Jako elektrikáři si s tím snadno poradili. Vozík uvedli do chodu, tu lodnu naložili na vidle a nasedli. Jeden za volant a druhý na kostru toho vozíku, takže mu nohy visely po pravé straně. No a právě tou stranou míjeli nákladní rampu, ale ten, co řídil, jel moc blízko.

Možná se vám moje podání nelíbí, ale to je vaše věc. Mně to vůbec nebude vadit, když to nebudete číst a na to, že o mně říkají, že jsem blbec, jsem si zvykl. Jenomže nelžu, všechno je pravda. Výběr toho, co se stalo v Žirovnici, už na těchto stránkách je. Co se stalo jen v jednom podniku také, ale já bych rád k tomu stejně ještě něco přidal. Možná že vy, co vám práce na poli nic neříká, nemáte ani pojem o tak zvané svahové dostupnosti. Již nezávazná vyhláška MZVŽ (zatím ji nic nenahradilo) dokonce nařizovala, aby jí byly zemědělské stroje označeny. Dodnes si pamatuji, že třeba Zetor Super 50 měl svahovou dostupnost 14°17''. Tedy víc než ostatní. Přesto i ten se při chybné manipulaci převrátí. Ono stačí jet po vrstevnici a najet na nějaký kámen. A průšvih je na světě. Proto ta samá vyhláška nařizovala namontovat na traktory ochranné rámy. Já si od té doby nepamatuji, že by

při převrácení traktoru došlo k smrtelnému úrazu tím, že by traktoristu rozmáčkla kabina, ale počet smrtelných úrazů zůstal stejný. On ho totiž umlátíl bordel, co v té kabině měl.

Pokud jde o stroje v agregaci za traktorem, tak je fakt, že všechny nově vyrobené jsou už od výrobce svahovou dostupností označeny. Ale málokdo si ten údaj přečte, a tak se stává, že třeba bramborový kombajn s plným osazením se převrhne a ženské pod ním zůstanou. Ono to ale není tak dávno, tak aktéry raději neoznačím. To samé ze stejné příčiny se ten rok stalo ještě na dalších dvou místech, jen stroje za traktorem byly jiné. Jako třeba na Dačicku. Tam jel po vrstevnici traktorista s vlečným vozem plně obsazeným ženskými. Tam to dopadlo relativně dobře. Ten boční sklop byl tak velký, že když se souprava převracela, tak všechny vypadaly do bezpečné vzdálenosti. Tedy, ne že by se nepotloukly. Ale přežily a všechny bez trvalých následků.

Samostatnou částí pracovní úrazovosti jsou dopravní nehody. Na našem okrese je zemědělská firma, která v době, když jsem tam ještě jezdil, měla nejmenší pracovní úrazovost v ČSSR. Samozřejmě, že jsem se s tím v Praze chlubil, ale to jsem asi neměl. Do rána tam byl hromadný smrtelný úraz. Došlo k němu tak, že na nechráněném železničním přejezdu řidič traktoru, který na tažené korbě převážel zaměstnance, přehlédl vlak, srazil se s ním a na místě zůstalo osm mrtvých. Ono to ale nebylo úplně chybou toho řidiče. Z pravé strany, odkud přijížděl vlak, nebylo na něj vidět, protože je tam stráž a za tou strání stál zaparkovaný autobus. Ten traktorista měl opravdu málo času na přijíždějící vlak reagovat.

Dnes už je mládež líná hledat si nějakou dobrodružnější zábavu, ale v době, když jsem ještě sloužil, byla sláma skladována většinou ve stozích. Některé z nich byly foukané. Ty byly nejhorší. Po stohu skákali kluci, a když je technik vyhnal, tak jeden chyběl. Našli ho, ale víte, co by udělali jiné práce! Do stébla stoh přeházeli. Ale i na ty dnešní stohy pozor! Jejich tvůrci asi neznají ani ty nezákladnější zákony fyziky, tak se ke stohům raději ani nepřibližujte.

Ono v některých případech nemusí jít vždy o závadné jednání toho kterého zemědělce, ale přímo o blbost samotného postiženého. Jak si myslíte, že to dopadne, když hluchý dědek v době sklizně kukuřice tam na poli krade klasy? Jeden takový byl nafoukaný na korbu spolu s kukuřicí. I v tomto případě se dělal vyšetřovací pokus, a já vám garantuji, že ten kluk za volantem má minimální šanci průšvihů zabránit.

Možná, že si ještě pamatujete na doby, kdy se hnůj rozmetal po polích z hromádek výbuchem. Tahle věc, co by bývalému střelmistrovi, mi přímo přirostla k srdci. Ale. Zase to chtělo rozum a opatrnost. Prostě to nemohl dělat každý. To se na vlečňáku smíchal ledek s naftou, nacpalo se to do hromádek s hnojem, potom se tam už jenom něco přidalo a už to lítalo. No paráda. Jenomže jsme k tomu nemohli chodit moc blízko. Tak si zahrával jeden kolega na Českobudějovicku a zapomněl, že v zemi jsou mimo jiné také kameny. No a jeden z nich.....

Mám toho na srdci ještě moc, ale když jsem si přečetl předcházející, myslím si, že je toho akorát, a tak kdo se bude chtít seznámit s dalším, tak už jenom ústně. A to hlavní: žádné technické opatření není důležitější než rozum a opatrnost.